

Екологічний тренінг

Тема: Струмочок, річечка, ріка

- 6 клас;
- класна кімната;
- 60 хвилин.

Мета: поглиблення та систематизація знань про річки, отриманих у початковій школі та на уроках природознавства; формування первинних практичних навичок визначати за картою напрямок течії річки, знаходити частини річки, ліві та праві притоки; удосконалення практичних навичок складати характеристику річки за картами атласу; сприяння розумінню взаємозв'язку живлення та режиму річок і клімату території, якою вони протікають; виховання бережливого ставлення до води, річок.

Обладнання: атласи, підручники, настінна карта півкуль, схеми, відеофрагменти «Річка та її частини», контурні карти.

Опорні поняття: річка, частина річки, річкова система, річковий басейн, вододіл, характер плину річки, гідросфера, води суходолу.

Базові поняття: річка, русло, річкова тераса, заплава, витік, гирло, річкова система, річковий басейн, вододіл, поріг, водоспад.

Зміст тренінгу

I. Організаційний момент

II. Актуалізація опорних знань і вмінь

1. Прийом «Бліц - опитування»

- Згадайте, з яких частин складається гідросфера.
- Яка частина гідросфери припадає на води суходолу?
- Як води суходолу пов'язані зі Світовим океаном?
- Які найбільші річки та озера вам відомі?

III. Мотивація навчальної та пізнавальної діяльності

Прийом «Практичність теорії»

Подивіться на карту світу. Річкові системи нагадують кровоносні судини людського організму. Недаремно за річками закріпилася назва «блакитні артерії планети». Дуже різні та не схожі одна на одну, всі річки — великі працівниці: вони транспортують воду на величезні відстані, зрошують земельні угіддя, постачають водою населені пункти, беруть участь у створенні нових форм рельєфу та мають величезні запаси енергії. Річку можна порівняти з істотою: вона народжується, дорослішає, працює, старіє, має свій характер, іноді спокійний,

подеколи норовистий. Сьогодні на уроці ви поближче познайомитесь із цими дивовижними витворами природи, а також з'ясуєте, що являють собою річки та як вони «живуть».

IV. Вивчення нового матеріалу

Прийом «Мозковий штурм»

1. Що таке річка?

Усі версії, ключові слова записуються на дошці, аналізуються та формуються поняття.

2. Складові річки:

а) робота з макетом, схемою, рисунком, демонстрація відеофрагменту;

б) виконання рисунків-схем у зошитах.

3. Гірські та рівнинні річки:

а) відмінності характеру течії гірських і рівнинних річок;

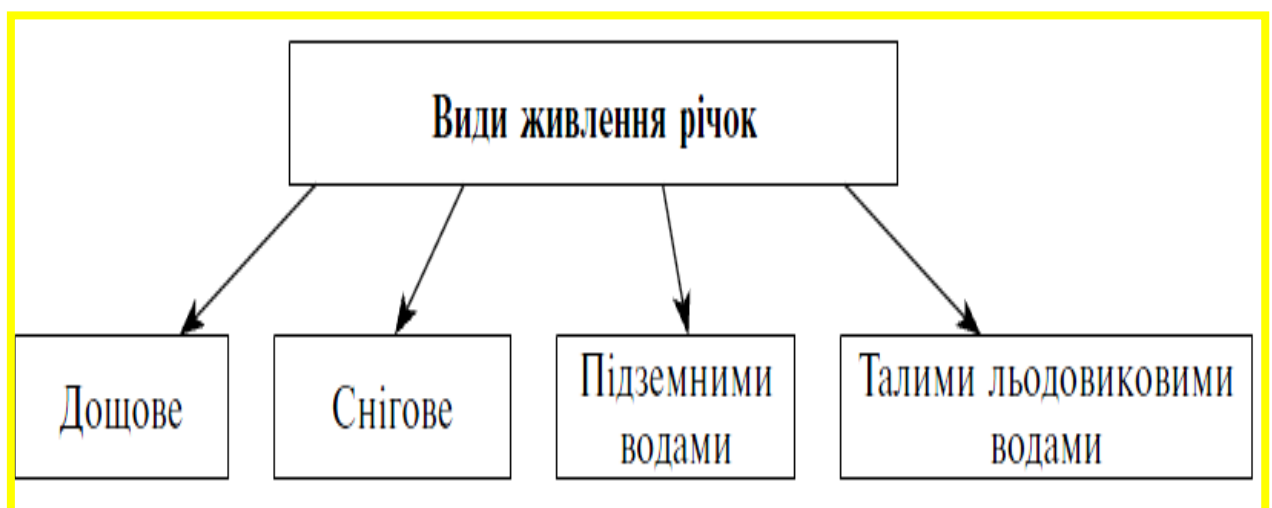
б) утворення порогів і водоспадів.

4. Найбільші річкові системи світу (робота з картою)

Річка	Материк	Довжина, км
Ніл — Кагера	Африка	6671
Амазонка — Укаялі	Південна Америка	6400
Янцзи	Євразія	6300
Міссісіпі — Міссурі	Північна Америка	6019
Маккензі — Піс	Північна Америка	4250
Єнісей — Великий Єнісей	Євразія	4102
Парана	Південна Америка	4380

Хуанхе	Євразія	4845
Меконг	Євразія	4500
Амур	Євразія	4440
Конго	Африка	4320
Лена	Євразія	4400
Нігер	Африка	4160
Муррей — Дарлінг	Австралія	3490
Об — Іртиш	Євразія	5410
Волга	Євразія	3531
Інд	Євразія	3180
Євфрат	Євразія	3065
Сирдар'я	Євразія	3019
Іртиш — Ертіс	Євразія	4248
Брахмапутра	Євразія	2900
Юкон	Північна Америка	3700
Сан-Франсиску	Південна Америка	2800
Дунай	Євразія	2850
Оріноко	Південна Америка	2730
Колорадо	Північна Америка	2740

5. Живлення річок.

V. Закріплення вивченого матеріалу

Прийом «Географічний практикум»

Завдання 1. Підпишіть на контурній карті найбільші річки світу.

Завдання 2. Складіть характеристику річки (за вибором), користуючись планом у таблиці.

Назва річки	В якій частині якого материка протікає	До басейну якого океану належить	Місце витоку	Куди впадає	Напрямок плину	Основні притоки	Режим та живлення

Прийом «Географічний крос»

- Головна річка з усіма своїми притоками утворює... (Річкову систему)
- Регулярну зміну рівня та витрат води називають... (Режимом річки)
- Межа, що відокремлює річкові басейни,— це... (Вододіл)
- Річка Дніпро за характером течії... (Рівнинна)
- У більшості річок України повинь настає... (Навесні)

Прийом «Ігromанія»

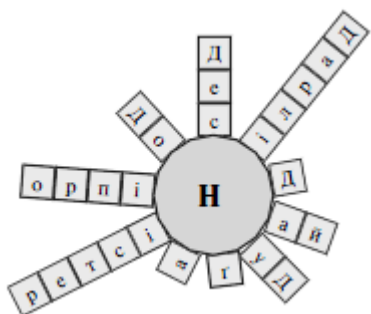
Завдання 1. «Лабіринт літер»

Розвивальна мета: розвивати стійкість довільної уваги, оригінальність мислення, зорову пам'ять.

Дидактична мета: закріпити знання учнів про річки світу.

Інструктаж: Вам пропонується відгадати назви шести річок світу. Ключова літера «н». Назва річки починається з літери «д». Для виконання завдання використовуйте географічний атлас. На виконання завдання дається 3 хвилини. Після виконання завдання вчитель ставить запитання.

1. Які з відгаданих річок є притоками більших річок?
2. Яка річка має виключно дощове живлення?

Відповідь:

Дніпро, Дунай, Дарлінг, Десна, Дністер, Дон.

1. Дарлінг — притока Муррея. Десна — притока Дніпра.
2. Дарлінг має виключно дощове живлення.

Завдання 2. «Юний картограф»

Розвивальна мета: розвивати довільну увагу, тренувати аналітичне сприйняття.

Дидактична мета: закріпити вміння учнів працювати з картою з визначення річок України.

Інструктаж: Перед вами дві дуже схожі одна на одну карти України. Порівняйте їх і знайдіть 12 відмінностей. Дайте відповідь на запитання: «Яка з карт, на вашу думку, відповідає дійсності?». Виконуючи завдання, користуйтеся фізичною картою України.

На виконання завдання дається 5 хвилин.

Відповідь: 12 відмінностей: три відмінності з річкою Дніпро та його притоками; дві відмінності, пов'язані з річкою Сіверський Донець; три відмінності, пов'язані з річкою Південний Буг; дві відмінності, пов'язані з річкою Дністер; дві відмінності, пов'язані з річкою Прут.

Перша карта відповідає дійсності.

Завдання 3. «Вікторина»

1. Що таке ріка?

2. В яких водоймах можна спостерігати наявність порогів: на річках, озерах чи болотах?
3. Як поводить ся вода в цих місцях?
4. Чи можливо прискорення швидкості течії річок у місцях, де є пороги?
5. У зв'язку з чим пов'язано утворення порогів?
6. Які проблеми створюють пороги в разі господарського використання річки людиною?
7. Які вам відомі заходи боротьби з порогами на річках?
8. Чи відомі вам річки України, на яких є пороги?
9. А водоспади також зустрічаються лише на річках? Відповідь обґрунтуйте.
10. Як поводить ся вода в місцях утворення водоспадів?
11. Що відбувається з течією річок у районі водоспадів?
12. З чим пов'язано утворення водоспадів?
13. Які проблеми створюють водоспади в разі господарського використання водойм людиною?
14. Чи існують заходи боротьби з водоспадами?
15. Де в Україні можна зустріти водоспади?

Відповідь

№ з/п	Пороги	№ з/п	Водоспади	Спільні «+» (відмінні «-») риси
1	Річка – водний потік, що рухається в певному напрямку.			
2	Можна спостерігати тільки на річках	9	Зустрічаються на річках, озерах, болотах	–
3	Вода перебуває у хвилюванні, часто бурлить, виникають вири, водоверті	10	Сильне хвилювання води, вільне падіння з уступу, водоверті, вода в місці падіння утворює вири на дні водойми	+
4	Швидкість течії помітно збільшується	11	Течія у верхній та, особливо, нижній частинах водоспаду сильно прискорюється	+
5	Пов'язано з виходом твердих гірських порід близько до денної поверхні	12	Пов'язано з утворенням уступу, складеного твердими гірськими породами	+
6	Ускладнюються	13	Виключають	+

	судноплавство		судноплавство	
7	Будуються греблі з метою підвищення рівня води та затоплення порогів	14	В окремих випадках будуються обвідні канали, що водять до складних гідросистем	–
8	На річках Дніпро, Південний Буг, Дністер, практично на всіх гірських річках Карпат і Кримських гір	15	Фактично на всіх гірських річках Карпат і Кримських гір	+

VI. Рефлексія

Доповнити речення:

- Мені сподобалося...
- Я дізнався...
- Я вивчив...
- Я хотів дізнатися про і...
- Я знаю...
- Я буду...
- Я зробив такі висновки...
- Мені не сподобалося...
- Я хотів би відвідати...
- Я хотів би подякувати...
- Тепер я вмію...